

Viggo Kampmanns nytårstale

Taler

Viggo Kampmann
Statsminister

Dato

1. januar 1962

Sted

Radiohuset på Rosenørns Allé,
Frederiksberg [radio- og tv-
transmitteret]

Når vi mødes de første dage i det nye år, ønsker vi hinanden et godt og lykkeligt nytår og siger tak for året, der er gået. Måske tænker vi ikke altid så meget over ordene, men det burde vi gøre.

Der er meget at takke for i året, der nu har meldt sig til historien, og vi huskede det måske ikke altid i årets løb. Lad os da i dag være taknemmelige for, at vi trods nogen kiv og strid i hverdagen kom så gode igennem 1961. Det år, hvor vi kom nærmere målet med arbejde til alle og drømmen om frihed for nød og afsavn end nogensinde.

Men det var også året, hvor vi opdagede, at hestene godt kan bides, selv om krybben er fyldt. Større velstand betyder nok, at flere får del heri, men øjensynlig ikke, at lysten til at dele med andre bliver større. Det synes svært at være tilfreds med egen fremgang, hvis det går andre endnu bedre, og det er svært, hvis man må sidde alene tilbage og se andre storme forbi sig.

Den megen tale om øget velstand skulle nødig skurre i for mange øren, og skal ønskerne om det gode og lykkelige nytår være andet end ord, må vi ikke glemme, at velstand uden velfærd er som et lys uden varme. Der er under den økonomiske vækst bedre råd til at hjælpe, men ikke mindre brug for den personlige indsats.

Det er naturligt, at mange ved årsskiftet spørger, om den økonomiske fremgang da kan fortsætte? Om vi som før vil nå et punkt, hvor det igen begynder at gå nedad? Og det ville være forkert at svare, at vi er kommet ind i et tidehvert, hvor det kun kan gå fremad. Rigtigere er det at sige, at vi stadig har muligheder for nye fremskridt - og endda gode muligheder.

Det er gået så godt med vor økonomi i de senere år, at mange måske blot ønsker at bevare de nuværende tilstande. Det kan være vanskeligt at indse, at den væsentligste årsag til fremgangen har været den stærke bevægelse i dansk økonomi, og at det, vi netop ikke skal gøre, er at fastlåse vor produktion i bedrift og erhverv. Der kan være noget sikkert ved det bestående, og der er da også sikkerhed for, at vi ikke kommer videre.

Det er ikke altid rart at skifte arbejde eller erhverv og måske endog bopæl, men det er vejen frem. Det kan være fristende for børnene at vandre i forældrenes fodspor, og det har vakt megen vrede, når de ikke ville. Den bedste ungdom har dog heldigvis altid villet gå sine egne veje.

Den stærke bevægelse og vækst i vor økonomi skaber mange nye problemer, som vi ikke har været lige beredt til at løse. Mange synes, at det næsten går for stærkt, og det gør det vel også på nogle punkter. Vi må da bremse, men ikke standse væksten. Det bliver en af vore første opgaver i det nye år, der vil give os lejlighed til at vise lidt mere politisk modenhed, end det lykkedes at mobilisere i 1961.

Det er jo ikke alene herhjemme, at der er stor bevægelse i økonomien og i de politiske forhold. I årets løb har vi modtaget mange budskaber om omvæltninger og begivenheder, som har foruroliget os – ikke mindst, når de har været fulgt af krav om stillingtagen fra vor side. Mange forstår ikke rigtigt, at vi ikke kan få lov at leve i fred, når vi da ikke blander os i andres forhold. Man glemmer det gamle ordsprog om, at man ikke har fred længere, end ens nabo vil, og at vi har fået nye naboer.

I øvrigt er det jo ikke på alle punkter, at vi ønsker at holde os fra andres forhold.

Vi vil således gerne sælge mange varer til gode priser til andre lande og samtidig købe fra udlandet, hvad vi har brug for til så lave priser som muligt. Vi er derfor interesseret i, at det går økonomisk godt i de lande, vi handler med, og at vi frit kan afsætte vore varer i disse lande. Vi har da også i flere år arbejdet for et så stort og et så frit marked i Europa som vel muligt, og i 1961 har der vist sig en mulighed for, at vort ønske kan opfyldes. Vi har nu besluttet at forhandle herom og håber, at tanken om et stort fællesmarked med England og med nordisk deltagelse kan virkeliggøres i året, der begynder i dag.

Selv om det sker, vil vi først i kommende år kunne drage fordel af det større

marked. Men der vil da også være skabt bedre forudsætninger for en fortsættelse af det økonomiske fremskridt, således at endnu flere vil kunne få del heri. I næsten alle drøftelserne om det større marked hører man så meget om erhvervslivets vilkår. Det afgørende er dog, at den enkelte familie kan få adgang til et større, bedre og mere alsidigt sammensat forbrug. Lige så stor vægt lægger de fleste vel efterhånden på en passende arbejdstid og en god fritid. Forbrug og fritid er målene. Arbejde og kapital er midlerne. Det vil være nødvendigt – også inden for et større marked – at alle arbejder, og det skulle være lettere at sikre det. Vore ønsker til fremtiden er meget kapitalkrævende. Tænk blot på kommende års udgifter til broer veje og undergrundsbaner. Og der skulle være lettere adgang til kapital inden for et stort fællesmarked.

Men der bliver ikke tale om bare at modtage.

Alt samarbejde beror på gensidighed, mellem lande som mellem personer. Der må i overgangen vises hensyntagen til særlige forhold, men fordi det egentlige samarbejde, hvor man gensidigt hjælper hinanden, vil give det store udbytte af fællesskabet. Mange egeninteresser skal overvindes, og de vil ikke være mindre stærke i de store lande end i de små.

Kan de små klare sig – det være sig økonomisk, kulturelt eller politisk – i de stores selskab? spørger mange. Vil de store være mere hensynfulde uden et fællesskab? kan man spørge tilbage. Hvorfor har de mindre lande klaret sig på mange punkter mindst lige så godt som de større lande? Hvad har vi hævdet os ved, og har vi ikke fortsat mulighed herfor, ja, måske endog ved noget, vi kan lære fra os?

Mon det ikke ligger i evnen til at samarbejde, til trods alt at tale sig til rette? En evne der forudsætter forståelse af modpartens synspunkter og forhold og måske manglende tro på altid selv at have fuldkommen ret. Det kan være et minus at have svært ved at blive alt for begejstret eller overbevist om et bestemt system, men det kan være ganske praktisk for et mindre land, når det ikke overdrives. Det vil sikkert også være ganske fornuftigt, hvis lande, der er store, men dog mindre end før, prøver at indrette sig herefter. Det må være vor opgave at bidrage til, at der store Fællesmarked ikke fører til nationalegoistisk selvhævd på et europæisk plan.

Det er opmuntrende, at lande, der gentagne gange har bekriget hinanden, kan

komme overens om et venskabeligt samarbejde, og det er et vigtigt skridt frem mod mere varige fredelige forhold. Men det er ikke nok. Så længe der findes magtgrupper, der er bange for hinanden, og så længe der findes politikere, der tror, at en altomfattende krig kan vindes, er der grund til at nære frygt for vor verden og dens befolkning.

Man kan ikke kalde 1961 for et fredeligt år. Den afspænding, som Vi havde håbet på, udeblev, men vi er blevet nøjsomme og trøster os med, at de skærpede tilstande ikke har ført til endnu mere ufredelige forhold. Der er sikkert frygt i mange sind her ved årsskiftet for, hvad fremtiden kan bringe os, men også en voksende forståelse af, at vi må finde en måde at leve sammen med vor nye viden og kunnen på.

Hvis det er rigtigt, at en krig med gammeldags våben ikke med sikkerhed vil kunne begrænses til en sådan, men før eller senere medfører anvendelsen af kernebomber eller kemiske og biologiske krigsmidler, så betyder det, at man truer med krig, at man vil tage ansvaret for ødelæggelsen af millioner af menneskers liv og velfærd og måske af selve menneskehedens fremtid. Det kan ikke være nogen undskyldning, hvis man tror at kunne begrænse ødelæggelserne til modpartens område. Og selv om man skulle tro rigtigt, vil følgerne være skæbnesvangre.

Kun truslen om gengældelse synes i dag at kunne motivere tilstedeværelsen af de nye våben, men dette motiv forsvinder jo i samme øjeblik, man når til den opfattelse, at våbnene er for frygtelige til at bringes i anvendelse. Hvis krigen er udelelig, må man derfor holde op at true med den og finde frem til andre former for afgørelse af uoverensstemmelser.

Det er ikke rigtigt, at de små lande kun kan sidde stille og vente på at de store lande finder frem til løsninger på disse livsafgørende problemer. Det enkelte menneske i de store lande har samme frygt som vi, men er måske mere tilbøjelig til at lade sig overbevise om, at deres lands storhed beskytter dem. Det er derfor vor opgave også at tale deres sag.

Det kan ske mange steder, men bedst i De Forenede Nationer. Vi har derfor i årets løb med bekymring iagttaget, at man har prøvet at svække denne verdensorganisation, der nu med sine mere end hundrede medlemsstater burde være stærkere end nogensinde. Der synes også at være tendenser til, at mange

medlemsstater er mere interesserede i at få vedtaget resolutioner end i deres gennemførlighed. Dag Hammarskjölds død under sin gerning var et hårdt slag i en vanskelig situation. Vi vil i dag med ærbødighed mindes hans store virke.

Vort første nytårsønske er, at det i 1962 vil lykkes at komme nærmere til fredelige forhold, og at det vil være muligt for os at gå videre ad det økonomiske fremskridts vej. Det må måske også være tilladt at ønske, at dette sidste ikke vil lægge beslag på al vor kraft og tid. Der er vel ikke noget at sige til, at så længe man ikke har til dagen og vejen, er dette det største, ja, måske det eneste problem. Men efterhånden får flere og flere råd til og tid til at gå på opdagelse i andre af tilværelsens sider. Det skulle nødigt vise sig at være en ren tilfældighed, at vi i 1961 fik et Kulturministerium, og at Det Danske Akademi holdt ét-års jubilæum. Det er bevidst, at jeg både nævner ministeriet, der vil komme til at hjælpe de mange, og akademiet, der kun er for de udvalgte. Kultur og kvalitet har det fælles ikke at kunne gøres op i tal, men det er ikke ensbetydende med, at man får nogen af delene gratis. Der kræves penge og indsats, tålmodighed og forståelse.

Et sidste nytårsønske skal da være, at vi vil kunne mestre økonomien så godt, at vi kan kortlægge hele kulturlivets økonomiske behov og at få råd til at begynde at dække dette behov. Det vil nok vise sig at være forholdsvis billigt i sammenligning med al den anden økonomiske og tekniske langtidsplanlægning.

Nogle vil måske mene, at kulturen hidtil har klaret sig meget godt en særlig hjælp eller støtte. Det kan som sagt ikke måles. Derimod synes det åbenbart gennem den senere tids drøftelse af det folkelige, at ungdommen også her med tankevækkende indlæg har ladet sin røst lyde i dagens debat. Det er glædeligt, for vi må sætte vor lid til ungdommen, ikke mindst i disse skelsættende år. Men kan vi det?

Det tror jeg. Den har i årets løb fået valgret og viser stigende sans for, hvad der sker hjemme og ude og ofte med protester som følge. Kanhænde præget mindre af forstand end af følelse, men den kan jo være bedre end forstanden. De unge, både kritiske og vrede, som kan være bedre end de sløve, bydes velkommen til indsats i det nye år. Og den ældre, der ofte må ryste på hovedet over ungdommens færd, får trøste sig med, at også den bliver ældre og har sit til gode. Vi skal være her sammen og har godt af at samarbejde. De gælder generationer, og det gælder lande og folk.

Med disse ord vil jeg takke for god indsats for vort fædreland I 1961 og ønske alle danske hjemme og ude et lykkeligt nytår, et gode 1962.

Kilde

Mellbin, E.F. & Mellbin, F.-M.S. (2011) Nu gælder det Danmark! Statsministrenes nytårstaler (1. udg.) København: Lindhardt og Ringhof Forlag

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Den kolde Krig 1946-1989, Nytårstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/viggo-kampmanns-nytaarstale-1962>